

5. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посібник / О.М. Семенов. – К. : Академія, 2010. – 414 с.

6. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів / Л. Струганець. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 87 с.

7. Широков В. Феноменологія лексикографічних систем / В. Широков. – К. : Наукова думка, 2004. – 328 с.

Соломахіна Ю.Ф.

*аспірант кафедри світової літератури
та культури імені професора Олега Мішукова,
Херсонський державний університет*

ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МІФОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Репрезентація міфологічного дискурсу здебільшого розглядається крізь призму традиційних символів, наповнених індивідуально-авторським змістом. Для відтворення міфологічного митець використовує такі художні фігури, які б відображали давні субкоди. Актуальним залишається питання процесу міфотворення в літературі та інтерпретації міфологем, їх роль у поетичному контексті та соціальних реаліях. У роботі зроблено акцент на тому, що майстри слова уміло використовують «відкритість» міфологічних структур і творчо опрацьовують легендарні сюжети. Питанням репрезентації міфологічного дискурсу в літературі займалися А. Нямцу, П. Білоус, В. Іванишин, Н. Жукова, Л. Дмитришин, Н. Гура, Л. Кравець та інші.

У ході дослідження виділимо найуживаніші художні фігури для вираження міфологічного матеріалу та визначимо їх роль у репрезентації певного літературного героя чи елемента. Яскравим прикладом представлення міфологічного стає символ, що функціонує у структурі міфу, експлікує ідею взаємозалежності вічних етичних категорій. Природне та магічне, як складові народної творчості, створюють вагому символічну базу, що проникає у художній текст та втілюється засобами поетичного. Іноді ця взаємодія реалізується через накладання універсальних колізій на модельовану дійсність. В інших випадках – включенням у традиційний матеріал актуальних для епохи-реципієнта символів,

алюзій та ремінісценцій [5, с. 3-8]. Додамо, що літературні твори, пройняті міфологічним, починають нагадувати міф за структурою, основними рисами якої є циклічність, гра між ілюзією та реальністю, уподібнення мови художнього тексту багатоголоссю міфологічної [6, с. 94-101].

Міф, використаний письменником у творі набуває нових рис і значення. Авторське мислення породжує по суті новий міф, дещо відмінний від оригіналу. Саме в «різниці» між первинним і вторинним («авторським міфом») криється, на нашу думку, закладений підтекст, заради вираження якого митець скористався формою міфу.

Для зображення образів природи та навколишніх речей, що, на думку давніх, наділені магічними властивостями, письменник вдається до фігур думки – метафора та метонімія, а також до фігур речень – алегорія та персоніфікація. Міф репрезентує метафоричне порівняння, перенісши ознаки з живого предмета на неживий і навпаки. У процесі мовотворчості митець трансформує усталений поетичний зміст метафор міфологічного походження відповідно до контексту і творчих здібностей [3, с. 95-100].

Наявність у структурі твору загальних етичних координат посилює аксіологічні критерії поведінки особистості. Не випадково письменники використовують прийом порівняння своїх героїв з легендарно-міфологічними персонажами. Завдяки такому зближенню у творі виникають додаткові асоціативні перегуки сучасного та вічного. Між різними культурно-історичними шарами вселюдського мислення виникає діалог, який сприяє глибинному проникненню в закони розвитку цих дійсностей [5, с. 3-8].

Зазначимо, що міфологічні елементи не обмежуються міфологічними персонажами. Саме структура міфу відрізняє його від інших продуктів людської фантазії. Отже, структура визначає приналежність деяких елементів твору до міфологічних. Таким чином, міфологічним елементом може бути і щось реальне, інтерпретоване особливим чином (битва, хвороба, вода, земля, предки, числа і пр.), тобто міфом може бути все (Р. Барт) [1, с. 156-178].

Багатомірність інтерпретацій міфу, зокрема і язичницького, зумовлена здатністю митця відчувати різноманітність явищ життя та прагненням застосовувати модель міфу до тексту. Щоб з'ясувати, наскільки репрезентація міфологічного сприяє розумінню тексту, треба пам'ятати, що літературний твір уже інформативний та

осмислений. На характер розроблення міфологічного матеріалу в творі впливають і нашарування на міф у процесі його передачі, і погляд автора на міфи, а також особливості художньої форми. При цьому естетична складова твору підпорядковує міфологічну структуру, а сюжет міфу стає додатковим компонентом [2, с. 24-25].

Міфологічний сюжетно-образний матеріал перебуває в постійному розвитку, оскільки шляхом продуктивної рецепції автори створюють нові трансформації. Якщо на початковій стадії традиційність міфологічного матеріалу мала шаблонні форми, то згодом, завдяки новим зв'язкам між компонентами, вона поступилася більш складній традиційності – «усвідомленому оволодінню літературним минулим» [4, с. 203].

Письменники, інтерпретуючи міфи, зробили спробу переглянути ідеали та цінності національного спадку. Всі релігійно-філософські пошуки були зумовлені не лише соціально-історичними причинами, але й відчуттям недосконалості світоустрою. Для зняття «термінологічної перевантаженості слова «міф» використовують «поняття «міфоцентричний твір», з чим погоджуємось, для означення всіх сучасних творів, орієнтованих або на конкретний міф, або в цілому на структурні принципи давньої міфології.

Зазначимо, що у літературних обробках одних і тих самих міфологічних тем у текстах різних письменників зустрічаються однакові мотиви і герої, що ґрунтуються на близьких джерелах, тож зрозуміло, що рамки сюжету, риси характеру героїв також є спорідненими. Попри наявність спільного, існують і відмінності в їхніх словах і діях, певні незбіги їхньої мотивації. Справедливо вважати, що створення образів та розкриття характерів пов'язані з творчою уявою письменника. Одна тема не може мати однозначного трактування, тому дослідження текстів на споріднені теми вимагає висвітлення як спільного, так і відмінного в них, з'ясування причин цих відмінностей: різні літературні епохи і смаки, особисті уподобання та обдарованість митця. Співвіднесеність авторської свідомості й поетики міфу як джерела творчості дозволяє встановити між ними відношення позитивної кореляції: який тип авторської свідомості (джерела), такий і тип поетики художнього твору (результату).

У процесі дослідження визначено принципи репрезентації міфологічного матеріалу у мистецькій спадщині, серед яких створення митцем оригінальної системи міфологем, реконструкція

давніх міфологічних сюжетів, введення міфологічних мотивів чи персонажів у канву реалістичної оповіді, збагачення конкретно-історичних образів універсальними смислами й аналогіями; відтворення фольклорних та етнічно самобутніх пластів національного буття і свідомості, де присутні елементи міфологічного світогляду, символічність та алегоричність.

Список використаних джерел:

1. Барт Р. Міфологія / Р. Барт. – М., – 1996, 234 с. – С. 156-178.
2. Гура Н.П. Інтерпретація й трансформація міфу: міфопоетичний аспект / Н.П. Гура // Вісник Запорізького національного університету, Запоріжжя, Філологічні науки. – 2011. – № 2. – С. 24-25.
3. Кравець Л. Метафора вітру в українській поезії ХХ ст. / Л. Кравець // Культура слова № 72' 2010. – С. 95-100.
4. Лихачев Д.С. Литература – реальность – литература: статті / Д.С. Лихачев. – Л.: Советский писатель, 1984. – 271 с., с. 203.
5. Нямцу А. Трансформація літературної традиції (закономірності та своєрідність) / А. Нямцу // Вісник львівського університету. серія філологія, 2004. – Вип. 33 – Ч. 2. – С. 3-8.
6. Шелюто В.М. Проблема сакрального як світоглядна проблема / В.М. Шелюто // «Наука. Релігія. Суспільство». – № 4'2010. – С. 94-101.

Філіпчук М.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Буковинський державний фінансово-економічний університет

ЕТНОТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВІСТИКИ

Могутнім чинником відображення об'єктивної дійсності в національній свідомості є рідна мова народу, за допомогою якої формується етномовна картина світу, що є продуктом і рушієм національної самосвідомості. Мова виступає тим фактором, який єднає духовні надбання наших пращурів і сучасних українців, пов'язує окрему людину й цілий народ, сучасні й попередні покоління. Саме такі зв'язки виводять на народне дискурсивне мовлення, яке постає із вербальних кодів народних обрядів, традиційних свят, фольклорних дійств, давніх звичаїв, вірувань. Концептуальні лексичні одиниці і мовні формули, якими такий багатий народно-обрядовий дискурс, як народний варіант